

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 210/07-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. decembra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti J. B., B., zastúpenej advokátom Mgr. Ing. V. N., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/02 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.

3. J. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť J. B. trovy právneho zastúpenia v sume 11 136,90 Sk (slovom jedenásťtisícstotridsaťšesť slovenských korún a deväťdesiat halierov) na účet jej právneho zástupcu advokáta Mgr. Ing. V. N., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti J. B. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 210/07 z 21. augusta 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9C 31/02 o vyslovenie neplatnosti „zmluvy o vstavbe a o zdržaní sa zásahov do vlastníckeho práva“ sťažovateľky.

Z obsahu sťažnosti okrem iného vyplýva, že sťažovateľka návrhom podaným okresnému súdu 22. februára 2002 sa domáha vyslovenia neplatnosti zmluvy o vstavbe a o zdržaní sa zásahov do jej vlastníckeho práva.

Sťažovateľka poukazuje na to, že v predmetnom konaní pred okresným súdom dochádza k priet'ahom, preto zastáva názor, že uvedeným postupom okresného súdu bolo

porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Svoje tvrdenia odôvodňuje aj tým, že „... doba 5 rokov odo dňa podania návrhu na začatie konania do vytýčenia prvého pojednávania je viac ako neprimeraná, a ako vyplýva z vyššie uvedeného popisu skutkového stavu, nebola spôsobená konaním sťažovateľky“.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd 3. septembra 2007 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril a aby ústavnému súdu zaslal súdny spis.

Podpredsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 18. septembra 2007 (sp. zn. Spr. 3581/2007, doručenom ústavnému súdu 24. septembra 2007) uviedla: „... Prešetrením spisového materiálu na vec sa vzťahujúceho ako i z vyjadrenia zákonného sudcu poukazujem na písomné stanovisko p. JUDr. L. S. – predsedu občianskoprávneho grémia adresované verejnému ochrancovi práv zo dňa 05. 12. 2006 ...“, ktorý vo svojom stanovisku, ako ústavný súd zistil zo súdneho spisu, podal prehľad úkonov, ktoré boli v priebehu konania vykonané, a poukázal na skutočnosť, že oddelenie zákonného sudcu možno považovať za preťažené. Podpredsedníčka okresného súdu ďalej uviedla, že „... Úpravou zákonného sudcu z 10. 01. 2007 bol vo veci vytýčený termín pojednávania na deň 21. 02. 2007, ktorý termín bol však zrušený z dôvodu návrhu navrhovateľky na zámenu účastníka na strane odporcu. O tomto návrhu súd rozhodol uznesením zo dňa 20. 02. 2007, ktoré uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 11. 04. 2007. Po oznámení novej adresy pristúpeného odporcu zo strany navrhovateľky bol odporcovi doručený návrh na vyjadrenie, následne bol spis do augusta u vyššieho súdneho úradníka a po predložení zákonnému sudcovi bol vo veci vytýčený termín pojednávania na deň 05. 11. 2007. Na záver uvediem, že samotný návrh nespĺňal náležitosti návrhu na začatie konania – petit bol neurčitý, nevykonateľný. Táto vada návrhu bola odstránená na základe výzvy súdu až podaním navrhovateľky zo dňa 25. 01. 2006.“ V závere svojho vyjadrenia podpredsedníčka okresného súdu súhlasila, aby ústavný súd prerokoval sťažnosť bez nariadenia ústneho pojednávania.

Rovnaké skutočnosti týkajúce sa úkonov okresného súdu, zistil z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z preskúmania súdneho spisu sp. zn. 9 C 31/02 aj ústavný súd.

Ústavný súd navyše zistil, že pojednávanie nariadené na 5. november 2007 bolo zrušené „z dôvodu školenia vo veci konajúceho sudcu“ a odročené na 16. január 2008.

Ústavnému súdu bolo 11. októbra 2007 doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu, v ktorom uvádza, že okresný súd tým, že vo svojom vyjadrení „... len konštatuje, že termín pojednávania vytýčený bol, avšak k svojej nečinnosti trvajúcej takmer päť rokov, sa nevyjadril, poukazuje podľa nášho názoru na skutočnosti, ktoré nie sú dôvodom na nekonanie a nečinnosť súdu“. Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku nesúhlasí s tvrdením, že k odročeniu pojednávania, nariadeného na 20. február 2007 došlo z dôvodov na strane sťažovateľky, ale tvrdí, že k odročeniu termínu pojednávania došlo z okolností na strane odporcu. Vo vzťahu k nedostatkom návrhu na začatie konania právny zástupca sťažovateľky poukazuje na skutočnosť, že okresný súd vyzval sťažovateľku ich na odstránenie takmer štyri roky po samotnom podaní návrhu, pričom sťažovateľka ich promptne odstránila v stanovenej lehote. Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku ďalej uvádza, že „... *prieťahy v konaní okrem verejného ochrancu práv skonštatoval i samotný predseda Okresného súdu Bratislava III listom zo dňa 12. 01. 2007, v ktorom uviedol, že sťažnosť na prieťahy v súdnom konaní je dôvodná, pričom k prieťahom došlo z dôvodu zmeny zákonného sudcu a zaťaženia jeho oddelenia*“. Ústavnému súdu právny zástupca sťažovateľky ďalej oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť vecí“, ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh o vyslovenie neplatnosti právneho úkonu („zmluvy o vstavbe“) a o zdržanie sa zásahov do vlastníckeho práva. Vec nie je skutkovo ani právne zložitá, tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiahnutých výsledkov na záver konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali päťročný priebeh konania z dôvodu právnej a faktickej zložitosti veci.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prieťahom. Pri hodnotení postupu podľa tohto kritéria ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľka bola v konaní aktívna, od začiatku je zastúpená advokátom. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľky, ktorou by prispela k zbytočným prieťahom v konaní. Za takúto okolnosť nemožno považovať ani nedostatky návrhu na začatie konania (petitu návrhu), na odstránenie ktorých bola sťažovateľka vyzvaná uznesením okresného súdu 13. januára 2006 (takmer po štyroch rokoch od podania návrhu na začatie konania) a ktoré právny zástupca sťažovateľky odstránil v určenej desaťdňovej lehote. Rovnako ani návrh právneho zástupcu sťažovateľky z 26. januára 2007 na zámenu účastníka na strane odporcu v 1. rade vyvolaný zmluvou o postúpení práv a povinnosti nemožno považovať za správanie, ktorým by sťažovateľka prispela k zbytočným prieťahom, a to napriek skutočnosti, že okresný súd v tejto súvislosti 31. januára 2007 uznesením zrušil termín pojednávania nariadeného na 21. február 2007. Ústavný súd si v tejto súvislosti osvojil konštatovanie právneho zástupcu sťažovateľky vyjadrené v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu z 5. októbra 2007, že „... V súlade s § 92 ods. 2 OSP preto navrhla sťažovateľka potom, ako sa o tejto skutočnosti dozvedela nahliadnutím do evidencie katastra nehnuteľnosti, (nakoľko zo strany odporcov v 1. rade nedošlo počas konania ani k vyjadreniu k žalobnému návrhu, sťažovateľka predpokladala, že ani predmetné postúpenie práv a povinnosti nebolo z ich strany oznámené súdu) aby súd rozhodol o pripustení zámeny účastníka...“.

Sťažovateľka na postup okresného súdu spôsobujúci prieťahy v konaní upozornila sťažnosťami zo 7. februára 2003 a 4. januára 2007. Predseda okresného súdu v liste sp. zn.

Spr. 2000/2007 z 12. januára 2007 sťažnosť kvalifikoval ako dôvodnú, pričom konštatoval, že k priet'ahom v konaní došlo z rôznych príčin, jednak zmenou zákonného sudcu, jednak zaťaženosťou oddelenia zákonného sudcu. Sťažovateľka sa obrátila so žiadosťou o pomoc z 22. októbra 2006 aj na verejného ochrancu práv a listom z 27. novembra 2006 žiadala okresný súd o nariadenie pojednávania vo veci.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k namietanému porušeniu označených práv, ústavný súd zistil, že okresný súd bol v určitých obdobiach nečinný, pričom plynulému prerokovaniu danej veci nebránila žiadna zákonná prekážka.

Nečinnosť okresného súdu bola zistená už v samotnom začiatku konania, a to v období od 22. februára 2002, keď sťažovateľka podala návrh na začatie konania, do 2. júna 2003, keď okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku (nečinnosť 15 mesiacov). Okresný súd bol nečinný v konaní aj v nasledujúcom období od 13. júna 2003, keď vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na predloženie zmluvy, ktorej platnosť svojím návrhom na začatie konania napadá, do 15. marca 2004, keď vyzval sťažovateľku na doplatenie súdneho poplatku (nečinnosť 9 mesiacov). Rovnako okresný súd bol nečinný v období od 24. januára 2005, keď vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby sa vyjadril k vyjadreniu odporcu v 2. rade, až do 13. januára 2006, keď okresný súd uznesením vyzval sťažovateľku na odstránenie nedostatkov návrhu na začatie konania a predloženie listinných dôkazov (nečinnosť 12 mesiacov). V uvedených obdobiach neboli vo veci bez existencie zákonnej prekážky vykonané žiadne úkony zabezpečujúce podklady pre rozhodnutie vo veci samej.

Za nesústredený ústavný súd považoval aj postup okresného súdu v súvislosti s doručovaním výzvy z 26. októbra 2004 právnenému zástupcovi sťažovateľky na vyjadrenie k vyjadreniu odporcu v 2. rade. Výzva nebola doručená v dôsledku uvedenia nesprávnej adresy právneho zástupcu sťažovateľky, ktorý však oznámil zmenu sídla advokátskej kancelárie podaním doručeným okresnému súdu už 2. apríla 2002. Dňa 24. januára 2005 okresný súd opätovne vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby sa vyjadril k vyjadreniu

odporcu v 2. rade (prieťahy 3 mesiace), čo urobil potom, ako požiadal o predĺženie lehoty, 10. februára 2005. Spolu takto zbytočné prieťahy v predmetnom konaní predstavujú tri roky a tri mesiace.

Konanie v predmetnej veci ústavný súd kvalifikuje ako pomalé a neúčinné konanie, resp. prerokúvanie veci v neprimeranej lehote, teda ako konanie so zbytočnými prieťahmi.

Nadmerná zaťaženosť sudcov v dôsledku vysokého počtu nevybavených vecí, zmeny zákonného sudcu, či otázky vnútornej organizácie činnosti súdu, nie sú dôvodom na to, aby zbytočné prieťahy v konaní neboli pripísané konajúcemu súdu (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Eckle - séria A, č. 51, ale aj II. ÚS 26/95).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/02 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Keďže k porušeniu základného práva sťažovateľky došlo neefektívnym konaním a nekonaním okresného súdu, ústavný súd mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov (2. bod výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 C 31/02 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 60 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (3. bod výroku nálezu); vo zvyšnej časti sťažnosti ústavný súd nevyhovел (5. bod výroku nálezu).

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom Mgr. Ing. V. N. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľka žiadala uhradiť trovy svojho právneho zastupovania v sume 11 136,90 Sk podľa žiadosti advokáta za tri úkony právnej služby. Vzhľadom na to, že požadované trovy konania neprekročili sumu ustanovenú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v požadovanej sume, pričom vychádzal z tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonanej v roku 2007 v sume 2 970 Sk a z paušálnej náhrady výdavkov pre jeden úkon v sume 178 Sk [3 x 2 970 Sk = 8 910 Sk + 1 692,90 Sk (19 % DPH) + 3 x 178 = 11 136,90].

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia v sume 11 136,90 Sk je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde

v spojení s § 149 OSP) v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (4. bod výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. decembra 2007